

8.2 Kasvinsuojeluainejäämät

Elintarvikkeita koskevaa kasvinsuojeluaineiden (torjunta-aineiden) jäämien valvontaohjelmaa toteutetaan vuosittain EU-lainsäädännön vaatimuksesta ((EY) N:o 396/2005 muutoksineen) ja komission monitorointiasetuksiin perustuen. Sen tavoitteena on valvoa, ettei elintarvikkeissa esiinny jäämiä kielletyistä kasvinsuojeluaineista, ja ettei lainsäädännössä asetettujen enimmäismäärien ylittäviä jäämäpitoisuuksia sallituista kasvinsuojeluaineista ylitetä. Suomi täyttää vuosittain Euroopan komission valvontaohjelman asettaman velvollisuuden näytemäärien ja analyysien osalta hyvin. Kansallisen valvontaohjelmaosion puitteissa jäsenvaltioille jää toimivaltaa suunnitella valvontaa myös riskiperusteisesti omien tarpeidensa mukaan. Koordinoidun valvontaohjelman ja sen kansallisen osion lisäksi kasvinsuojeluainejäämiä tutkitaan luomuvalvonnan ((EY) N:o 889/2008), vuoteen 2022 saakka eläimistä saatavien elintarvikkeiden ja elävien eläinten vierasainevalvonnan (96/23/EY) sekä EU:n nk. riskituoteasetuksen (EU) 2019/1793 vaatimuksista. Määräystenmukaisuuden valvonnan lisäksi kasvinsuojeluainejäämävalvonta tuottaa informaatiota vallitsevasta jäämätilanteesta sekä kotimaisten että tuontituotteiden (EU:n sisämarkkina- ja kolmasmaatuonti) osalta.

Kasvinsuojeluaineiden jäämävalvonta on myös osa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisen ehdollisuuden valvontaa. Jos kotimaisessa elintarvikenäytteessä havaitaan määrästenvastaisuuksia kasvinsuojeluainejäämissä, ELY-keskuksen tarkastajat tekevät tarvittaessa tiloilla kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnan Ruokaviraston ohjaamana. Maataloustukia hakeneilla tiloilla valvonta laajenee edelleen tarvittaessa ehdollisuuden valvonnaksi.

Kasvinsuojeluaineiden käyttöä ja niiden jäämiä elintarvikkeissa valvotaan viranomaisten yhteistyönä. Jäämien valvontaohjelma toteutetaan yhteistyössä kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten (kotimaiset tuotteet sekä tuontituotteet niiden päädyttyä Suomen markkinoille), Tullin (ei-eläinperäiset EU:n sisämarkkina- ja kolmasmaatuontituotteet maahantuonnin yhteydessä) sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran (alkoholijuomat) kanssa. Ruokavirasto valvoo kasvinsuojeluainejäämiä myös kotimaisista luomutuotteista sekä eläinperäisistä elintarvikkeista.

Valvontasuunnitelmat toteutuivat kokonaisuudessaan hyvin. Tulli otti varsinaisen suunnitelman ulkopuolelta myös seurantanäytteitä sekä näytteitä perustuen nk. riskituoteasetukseen (EU) 2019/1793. Luomuvalvonnan eläinperäisiä näytteitä analysoitiin suhteellisen vähän, sillä eläinperäisten elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmassa otetaan vuosittain luomunäytteitä, mutta kasvinsuojeluaineita ei analysoida kaikista luomunäytteistä vuosittain. Kasvinsuojeluainejäämävalvonnan toteutuminen suhteessa suunnitelmiin on esitetty taulukossa 57.

Taulukko 57. Kasvinsuojeluainejäämävalvonnan toteutuminen (näytemäärä/kpl) suhteessa suunnitelmaan vuosina 2018–2022

Vuosi	Tulli			Ruokavirasto			Valvira		
	Suunnitelma	Toteutuminen	%	Suunnitelma	Toteutuminen	%	Suunnitelma	Toteutuminen	%
2022	1500	1692	112,8	YHT. 637	YHT. 563	88	15	34	227
				126 (1)	120 (1)				
				10 (2)	10 (2)				
				204 (3)	202 (3)				
				237 (4)	228 (4)				
				60 (5)	3 (5)				
2021	1500*	1670	111,3	YHT. 656	YHT. 637	97	15	21	140
				138 (1)	127 (1)				
				0(2)	0(2)				
				221 (3)	189 (3)				
				237 (4)	229 (4)				
				60(5)	92(5)				
2020	1500*	1542	103,0	YHT. 602	YHT. 525	87	15	22	147
				134 (1)	124 (1)				
				2(2)	2 (2)				
				230 (3)	206 (3)				
				234 (4)	191 (4)				
				2(5)	2 (5)				
2019	1500*	1318	88,0	YHT. 727	YHT. 689	94,8	25	22	88
				135 (1)	117 (1)				
				10 (2)	10 (2)				
				206 (3)	205 (3)				
				296 (4)	285 (4)				
				80 (5)	72 (5)				
2018	1285	1321	103,0	YHT. 606	YHT. 575	94,9	25	20	80
				130 (1)	100 (1)				
				5 (2)	5 (2)				
				182 (3)	183 (3)				
				289 (4)	287 (4)				
				- (5)	- (5)				

* Tullin suunniteltujen näytteiden laskentatapa muuttunut vuodesta 2019 lähtien.

¹ kasvikset (sis. vuonna 2022 myös 13 kpl luomunäytteitä)

² lastenruoat, äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet

³ eläimistä saatavat elintarvikkeet

⁴ luomukasvikset ja kasviperäiset (luomulainsäädäntö)

⁵ luomueläinperäiset (luomulainsäädäntö)

Kasvinsuojeluainejäämien valvonnassa tutkittiin yhteensä 2289 näytettä. Lainsäädännössä vahvistetun kasvinsuojeluaineen enimmäismäärä (MRL) ylittyi mittausepävarmuus huomioiden, tai luomulainsäädännön vaatimukset eivät jäämien suhteen täyttyneet

yhteensä 74 näytteessä (3,2 % näytteistä). Näistä luomulainsäädännön vastaisia elintarvikkeita, joista löytyi luomussa kiellettyjä jäämiä, oli yhteensä 2 kotimaista näytettä, 7 EU:n sisämarkkinoilta Suomeen tullutta näytettä sekä 4 kolmansista maista tuotua elintarviketta. Yhtä sisämarkkinanäytettä lukuun ottamatta kaikkien luomulainsäädännön vastaisten tuotteiden jäämäpitoisuus alitti tavanomaiselle tuotteelle asetetun enimmäismäärän, eli ne olivat tavanomaisiksi elintarvikkeiksi kelpaavia. Elintarvikelain mukaan määräystenvastaisia näytteitä oli 62 kpl (2,7 %). Kaikkien määräystenvastaisten tuotteiden osalta toimivaltaiset elintarvikevalvontaviranomaiset suorittivat vaadittavat valvontatoimenpiteet.

Maahantuoduista (sekä EU-maista että EU:n ulkopuolelta) tuotteista kasvinsuojeluaineiden jäämiä sisälsi 787 kpl eli 47 % näytteistä. Useimmin jäämiä esiintyi tuoreissa vihanneksissa ja hedelmissä, teessä sekä riisissä. Tavaraeristä 71 kpl hylättiin kasvinsuojeluainejäämien määrän vuoksi määräystenvastaisina. Näistä 11 erää oli luomutuotteita, jotka sisälsivät luomussa kiellettyjä jäämiä. Kaikkien määräystenvastaisten tuotteiden jakelu elintarvikeketjuun pysäytettiin, ja seuraavista eristä otettiin seurantanäytteet ennen tuotteiden pääsyä markkinoille. Määräystenvastaiset tuote-erät pääsääntöisesti tuhottiin. Lukuisia maahantuonnin tai markkinoille saattamisen kieltämiseen johtaneita määräystenvastaisuuksia todettiin riisissä ja teessä.

Lisäksi 52 maahantuodulle erälle annettiin huomautus kasvinsuojeluainejäämäpitoisuuden vuoksi. Näiden erien jäämäpitoisuudet olivat MRL:n tasolla tai ylittivät sen lievästi, mutta niitä ei voitu tutkimusten mittausepävarmuuden vuoksi todeta määräystenvastaiseksi. Näistä 26 erää oli EU:n ulkopuolelta suoraan Suomeen tuotuja elintarvike-eriä ja 26 kpl sisäkaupan elintarvikkeita, joista osan alkuperä on EU:n ulkopuolella.

Kasvinsuojeluainejäämien valvonnassa todettiin, tai EU:n nopean hälytysjärjestelmän (RASFF-järjestelmä) kautta saatiin tieto markkinoille tuodusta 47 tuote-erästä, jotka olivat mahdollisesti kuluttajille välitöntä terveysvaaraa aiheuttavia. Näissä tapauksissa akuutin toksisuuden viitearvo ylittyi tai tuotteesta havaittiin EU:ssa hyväksymättömän kasvinsuojeluaineen jäämiä. Riskinarvion perusteella 29 kasvinsuojeluainejäämien suhteen määräystenvastaisesta erästä lähetettiin ilmoitus muille jäsenvaltioille RASFF-järjestelmän kautta.

Kotimaisista tuotteista otetuista 565 näytteestä löytyi jäämiä alle sallitun enimmäismäärän yhteensä 36 näytteestä (6,4 % näytteistä). Yhdestä tavanomaisesta tomaattinäytteestä löytyi MRL:n ylittävä pitoisuus klormekvatin jäämää minkä lisäksi kahdesta kotimaisesta luonnonmukaisesta näytteestä löytyi luomussa kiellettyä torjunta-ainejäämää. Näitä olivat ruisleipä ja vehnä jauho, joille asetettiin markkinointikielto luomuna. Lisäksi yhdessä mansikkanäytteessä havaittiin pieni MRL:n alittava pitoisuus spirodiklofeenia, jonka käyttö ei ole ollut mansikoille sallittua vuoden 2021 lopun jälkeen. Jäämän syy ei selvinnyt kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnassa.

Taulukossa 58 on esitetty elintarvikelain mukaisten määräystenvastaisten näytteiden osuus (%) vuosina 2018–2022 ja määräystenvastaisten näytteiden osuus tutkituista näytteistä. Taulukossa 59 on esitetty elintarvike- ja luomulainsäädännön mukaan määräystenvastaisten sekä huomautuksen saaneiden tuotteiden määrät vuodelta 2022.

Taulukko 58. Määräystenvastaisten (tavanomaisina elintarvikkeina määräystenvastaiset, joiden jäämäpitoisuus > MRL) näytteiden osuus (%) vuosina 2018–2022

Vuosi	Näytemäärä	Määräystenvastaiset	Määräystenvastaisia
	kpl	kpl	%
2022	2289	74	3,2
2021	2328	58*	2,5
2020	2089	48*	2,3
2019	2029	34*	1,7
2018	1915	66	3,4

* Vuodesta 2019 lähtien määräystenvastaisten näytteiden joukkoon ei ole laskettu Tullin tutkimuksissa huomautuksen saaneita näytteitä, kuten vuonna 2018

Taulukko 59. Kasvinsuojeluainejäämävalvonnassa esiintyneiden määräystenvastaisten (elintarvike- tai luomulainsäädäntö) näytteiden osuus tutkituista näytteistä vuonna 2022

Alkuperä	Tulli				Ruokavirasto			Valvira			
	tutkitut näytteet	löydöksiä jäämistä	huomautetut	määräysten-vastaiset	tutkitut näytteet	löydöksiä jäämistä	määräysten-vastaiset	tutkitut näytteet	löydöksiä jäämistä	huomautetut	määräysten-vastaiset
kotimaiset	0	0	0	0	563	36	3 ⁵	2	0	0	0
EU-tuotteet	1204 ¹	540	26	32 ³	0	0	0	14	3	0	0
kolmasmaa-tuotteet	488 ²	247	26	39 ⁴	0	0	0	18	7	2	0
Yhteensä	1692	787	52	71	563	36	3	34	10	2	0

1) Osa näytteistä kolmasmaa-alkuperää (kaikkien näytteiden alkuperää ei tunneta)

2) Oikeampi nimitys ”tullatut tuotteet” eli Suomeen kolmansista maista tulleet

3) Sis. 7 kpl luomulainsäädännön vastaisia luomunäytteitä, joista kuuden jäämäpitoisuus oli pienempi kuin tavanomaisille tuotteille asetettu MRL, mutta pitoisuus oli lähellä MRL:ää ja tavanomaisina tuotteina kuuluisivat ”huomautetut” -ryhmään.

4) Sis. 4 kpl luomulainsäädännön vastaisia luomunäytteitä, joiden jäämäpitoisuus oli pienempi kuin tavanomaisille tuotteille asetettu MRL, mutta pitoisuus oli lähellä MRL:ää ja tavanomaisina tuotteina kuuluisivat ”huomautetut” -ryhmään.

5) Sis. 2 luomutuotetta, joiden jäämäpitoisuus oli pienempi kuin tavanomaiselle tuotteelle asetettu MRL.

Kasvinsuojeluainejäämätutkimusten lisäksi kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset tekivät yhteensä 26 kasvinsuojeluainejäämiin liittyvää omavalvonnan riittävyyden ja toimivuuden tarkastusta Oiva-järjestelmän puitteissa. Kasvinsuojeluainejäämien osalta on ohjeistettu valitsemaan valvontakohteet riskiperusteisesti vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella. Oiva-tarkastuksissa annettiin vuonna 2022 pelkästään arvosanaa A eli kasvinsuojeluaineiden hallinnassa ei havaittu puutteita (taulukko 60). Vuonna 2022 tarkastuksia on edellisten vuosien tapaan todennäköisesti tehty vähän suhteessa oletettujen tarkastettavien kohteiden määrään. Valvonnan vaikuttavuuden ja yhdenmukaisuuden parantamiseksi tarvitaan edelleen valvojien koulutusta ja ohjausta.

Taulukko 60. Kasvinsuojeluainejäämien valvonta ja sen tulokset osana kunnallisten elintarvikevalvontaviranomaisten toimeenpanemaa Oiva-järjestelmää vuonna 2018–2022 VAT_QV010

Vuosi	Tarkastukset	A	B	C	D	Ohjaus ja neuvonta	Kehotukset	Pakkotoimet
	lukumäärä	%	%	%	%	lkm	lkm	lkm
2022	26	100	-	-	-	1	-	-
2021	20	100	-	-	-	-	-	-
2020	20	95	-	5	-	-	1	-
2019	20	100	-	-	-	-	-	-
2018	32	100	-	-	-	-	-	-